

LUKCSICS József: Középkori pápai adókönyvek. (Felolvasások a Szentistván-társulat Tud. és Irod. Osztályának üléseiből 69.) Bp., 1908. II. 407. 163. sz.

ERDÉLYI László - SÖRÖS Pongrác - MOLNÁR Szulpic - NÉMETH Ambrus - FÜSSY Tamás - PACHER Donát (eds.): A Pannonhalmi Szent Benedek-Rend története. Pannonhalma, 1902–1912. X. 294. oldal.

lehetetlen, hogy az új törvény kapcsán egyik-másik birtokos változtatott szédialistái kötelezettségén. Pannonhalma füssi katonáskodó népeinek az az eljárása, hogy 1478-ban, a királyi birtoklás idején, a király és ennek jószágkormányzója kikerülésével, közvetlenül a pannonhalmi konventtel újították meg a nekik már korábban adott szabadságokat,¹ arra utal, hogy náluk is valami új teher járult a régiekhez, a melyről, a jövőt tartva szemük előtt s a konvent szavában bizva, iparkodtak szabadulni.

A királyi birtoklás idején kétségtelenül Mátyás nevében rendelkeztek az apátság hadi erejével s az ő nevére tett hűségesküit a várnagy, a vár gazdája is. Hogy ki volt ebben az időben Pannonhalma fegyveres őrségének a vezetője, nem tudjuk, mert a várkapitány neve nem kerül elő. Csak azt látjuk, hogy a vár gazdája 1474-ben bizonyos András deák volt.²

Az országgyűlési végzések külön nem emlékeznek meg a pannonhalmi apátság hadi kötelezettségéről, nem állapították meg, mily haderőt kell kiállítani. A várőrségen kívül tehát a Zsigmond idejében hozott rendelkezés kötötte. Éppen ezért közelről érdekelte a monostort az 1498-iki országgyűlés hadügyi intézkedése. Az 1498-iki XX. törvényeziklik értelmében hat birtokos rendi monostor tartozik bandériumot állítani: a pannonhalmi, pécsváradi benczés és pétervárdi cisztercei apátok, úgy mint a győri és veszprémi püspökök, 200 lovasból álló fél bandériumot, a szekszárdi apát, leveldi karthausi perjel 100—100, a zobori apát pedig 50 lovast tartozott kiállítani. Pannonhalma terhe tehát csökkent. Viszont, például János szekszárdi apát azt mondta, hogy apátsága régebben kisebb bandérium tartására volt kötelezve. Ennél fogva a hadkötelezettségük ezimén (pecunia exercitialis) évi átlagul 100 forint váltásigot fizető jobbágyaira az új teher miatt (1517-ben) fejenként 50 dénárt vetett ki, a miről a jobbágyok nem akartak tudni s a bácsi országgyűléshez, majd II. Lajos királyhoz fölébkeztek.³ Az 1498-iki határozatok szerint azok az apátok, kik 50 főnél kisebb számú csapatot állítottak ki, azzal ezentúl a megyei dandár létszámát szaporították és nem tartoztak többé a bandériális főpapok sorába; de személyes honvédelmi kötelességük fennmaradt.

A pannonhalmi csapatok és vár élén ezen időben a következők állanak: 1500 június 20-ikán (vas-) dinnyei Was Mátyás a várkapitány; 1515 márczius 17-ikén Ethei János; várgondnokul 1511 július 15-ikén Korchy Benedeklet említik.⁴ A várőrséget pedig puskás gyalogosok és huszárok alkották.⁵

¹ Oklevéltár 81. sz.

² Győri tört. és rég. füzet. I., 125. l.

³ Frański, A szekszárdi apátság tört. 89—90. ff.

⁴ Oklevéltár 101., 195., 177. sz.

⁵ Ezt az állapotot ugyan csak 1520 október 1-jén említik, de bizonyára nem ekkor kezdődött. L. Oklevéltár 239. sz.